

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 24/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä marraskuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (HE 249/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Helena Hynynen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Petri Knaapinen, maa- ja metsätalousministeriö

- kehittämisspäälikkö Sirpa Alitalo ja hallitus-sihtööri Mikko Ojala, kauppa- ja teollisuusministeriö
- johtaja Hannu Paju, Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
- lakiasiaintohtaja Marja Karimeri ja lakimies Johannes Ahti, Finnvera Oyj
- asiantuntija Piia Soisalo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Risto Suominen, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut työministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Ehdotetulla lailla säädettäisiin kauppa- ja teollisuusministeriön ylläpitämästä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, siihen kuuluvasta työvoima- ja elinkeinokeskusten yrityspalvelurekisteristä sekä asiakasta koskevien tietojen käsittelystä tarjottaessa asiakkaalle yrityspalveluja.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tarkoituksena olisi parantaa valtionhallinnon yri-

tyspalveluja sekä tehostaa niiden yhteensovittamista ja myönnettyjen yritystukien valvontaa.

Asiakastietojärjestelmään talletetut ja sen kautta saadut tiedot olisivat salaisia. Laissa luetellaan, kenelle asiakastietojärjestelmän tietoja saisi luovuttaa. Asiakkaalla olisi oikeus saada tieto itseään koskevista tietojärjestelmään talletetuista tiedoista sekä tarkastaa ne.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään lukuisin muutoksin. Asiakastietojärjestelmä on usean viranomaisen käyttämä tietojärjestelmä, joka poikkeaa tavanomaisista viranomaisten tietojärjestelmistä. Asiakastietojärjestelmän sääntelyyn vaikuttaa muu erityislainsäädäntö, joka on otettu huomioon valiokunnan tekemissä muutoksissa.

Asiakastietojärjestelmällä parannetaan viranomaisten yhteistoimintaa yrityksille suunnatuissa avustus-, rahoitus-, kehittämis- ja neuvontapalveluissa ja siten edistetään yritysten toimintaedellytyksiä. Järjestelmä on tärkeä erityisesti asiakkaan palvelun näkökulmasta. Järjestelmällä tehostetaan myös julkisista varoista myönnettävien yritystukien valvontaa.

Talousvaliokunta pitää eri osapuolien oikeusturvan kannalta tärkeänä, että kauppa- ja teollisuusministeriö asiakastietojärjestelmän ylläpitäjänä vastaa siitä, että asiakastietojärjestelmän tiedot ovat oikeita ja ajan tasalla. Järjestelmän ylläpitäjän tulee toimia yhteistyössä tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi myös niiden yrityspalveluja hoitavien viranomaisten ja valtion erityisrahoitusyhtiön kanssa, joiden tietoja välitetään kyselyjärjestelmän kautta. Asiakkaiden tulee voida luottaa siihen, että päätökset perustuvat oikeisiin tietoihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi viranomaistoiminnan julkisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevien yleislakien soveltamisesta asiakastietojärjestelmään sekä siihen talletettuihin ja sen kautta välitettyihin tietoihin, jollei laissa toisin säädetä. Momentin toisen virkkeen mukaan valtion erityisrahoitusyhtiön luovuttamien tietojen salassapitoon sovellettaisiin lisäksi, mitä valtion erityisrahoitusyhtiöistä annetun lain (443/1998) 5 §:ssä säädetään.

Ehdotettu sääntely merkitsisi erityisrahoitusyhtiötä koskevan erityissääntelyn suoraa sovel-

tamista kaikissa tietojärjestelmää käyttävissä organisaatioissa. Edellä mainittu virke on poistettu, koska rahoitusyhtiötä koskevaa salassapitovelvoitetta ei ole asianmukaista ehdotetulla tavalla siirtää koskemaan järjestelmän kaikkia osapuolia

6 §. *Asiakastietojärjestelmän kautta saatavissa olevat yrityksen perustiedot.* Pykälän otsikko on muutettu kuvaamaan paremmin pykälän sisältöä. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa on täsmennetty niin, että siinä tarkoitetaan kaupparekisteriin merkittyjä vastuuhenkilöitä.

Edellä mainittuun 2 kohdan täsmennykseen liittyen momenttiin on lisätty uusi 4 kohta, jonka mukaan asiakastietojärjestelmän kautta voidaan käsitellä tietoja, joista ilmenee, onko yritys ollut kauppa- ja teollisuusministeriön, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämisskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen asiakkaana sekä tiedot yrityksen nimeämistä yhteyshenkilöistä. Tekesin nimi on muutettu sellaiseksi kuin se on 1.11.2006 voimaan tulleessa laissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yritysanalyysistä, joita voitaisiin tallettaa tietojärjestelmään. Momentti on poistettu, koska niiden tallettamiseen tietojärjestelmään saattaisi liittyä ongelmia tietojen ajantasaisuuden sekä yritysten liike- ja ammattisalaisuuksien vuoksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan asiakastietojärjestelmään voitaisiin tallettaa ja sen kautta välittää yrityksestä luottotietorekisteriin talletetut tiedot, viranomaisen julkiseen rekisteriin talletetut tiedot konkurssista ja maksuhäiriöistä ja tiedot yrityksen verovelasta.

Jotta voidaan välttää ongelmat tietojen ajan tasalla pitämisestä, 3 momenttia on muutettu siten, että asiakastietojärjestelmän kautta voidaan ainoastaan välittää luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin ja ulosotto- rekisteriin talletetut tiedot yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä sen mukaan kuin tietojen luovut-

tamisesta näistä rekistereistä mahdollisesti muualla laissa säädetään.

Voimassa olevan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain mukaan verovelkatietoja voidaan antaa vain pyynnöstä ja yksittäistapauksissa, joten niiden luovuttaminen asiakastietojärjestelmän kautta ei ole mahdollista.

Ehdotetun 4 momentin mukaan luonnollisesta henkilöstä saisi tietojärjestelmään tallettaa ja sen kautta välittää yksilöintitietoina tiedot, jotka lain mukaan saadaan tallettaa luottotietorekisteriin. Lisäksi tietojärjestelmään saisi tallettaa ja sen kautta välittää tiedot voimassa olevasta liiketoimintakiellosta sekä väestötietolain 4 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa mainittuja tietoja.

Mainittua 4 momenttia on rajattu siten, että henkilötietoja saa tallettaa vai siinä laajuudessa kuin se on tarpeen rekisterin käyttötarkoituksen vuoksi. Asiakastietojärjestelmään saa tallettaa ja sen kautta välittää tietoja luonnollisesta henkilöstä, joka toimii yrityksen vastuuhenkilönä tai 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna yrityksen yhteyshenkilönä.

Pykäläehdotuksen 5 momentti, joka koskee tietojen välittämistä asiakastietojärjestelmän kautta sen mukaan kuin lailla säädetään, on tässä vaiheessa selkeyden vuoksi poistettu, koska säännöksen perusteluissakin viitataan tulevaisuudessa uudistettaviin säännöksiin. Lisäksi lain 11 §:ssä säädetään yrityspalvelurekisterin tietojen käytöstä työvoima- ja elinkeinokeskuksessa sekä 12 §:ssä asiakastietojen hakemisesta kyse-lyjärjestelmän avulla muilta viranomaisilta.

7 §. Tietojen laadusta huolehtiminen. Lakiehdotuksen 7 §:ään uudeksi 1 momentiksi on lisätty kaikkia asiakastietojärjestelmään talletettavia tietoja koskeva yleinen velvoite huolehtia tietojen laadusta. Tietojärjestelmän tiedot on pidettävä ajan tasalla, ja tietojen yhteydessä tulee olla merkintä siitä, miltä ajankohdalta tieto on peräisin. Säännös koskee sekä asiakastietojärjestelmän perustietoja että yrityspalvelurekisteriä kuin myös luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä.

Pykälän otsikko on muutettu vastaamaan sen sisältöä.

8 §. Tietojen poistaminen. Pykälän 1 momentin viimeinen virke, jonka mukaan luottotietojen poistamisesta asiakastietojärjestelmästä on voimassa, mitä siitä laissa erikseen säädetään, on poistettu, koska 6 §:n 2 momentin (pykälä muutetussa muodossaan) mukaan luottotietorekisterin tiedot voidaan asiakastietojärjestelmän kautta ainoastaan välittää eikä niitä siihen tallettetaisi.

9 §. Asiakastietojärjestelmän tietojen julkisuus. Lakiehdotuksen mukaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletetut ja sen kautta saadut tiedot ovat salassa pidettäviä. Salassapito koskisi kaikkia tietojärjestelmään sisältyviä ja sen välityksellä saatuja tietoja.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisten hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Asiakastietojärjestelmään sisältyy tietoja, jotka muun lainsäädännön nojalla ovat julkisia. Julkisia ovat muun muassa 6 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa mainitut yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ja kaupparekisteriin sisältyvät tiedot sekä 2 kohdassa tarkoitettut tiedot yrityksen vastuuhenkilöistä. Hallituksen esityksessä ei ole esitetty perustuslaissa edellytettyjä välttämättömiä syitä, joiden mukaan tietojärjestelmän kaikki, myös muun lainsäädännön nojalla julkiset tiedot olisi pidettävä salassa.

Julkisuuslain 15 §:n mukaan viranomainen voi myös siirtää asiakirjan pyytämistä koskevan asian sille viranomaiselle, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu, esimerkiksi tässä tapauksessa ao. rekisteriviranomaiselle. Hallituksen esityksessä ehdotettu julkisten tietojen sääntely salassa pidettäväksi saattaisi johtaa myös siihen, että virkamiehiä voitaisiin epäillä salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 3) mukaan ehdotettu salassapitosäännös ei vaikuttaisi viranomaisten päätösten tai muiden asiakirjojen

julkisuuteen, joista säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muissa säädöksissä. Valiokunta katsoo, että asiaa ei voida sanoa pelkästään perusteluissa, vaan julkisuusperiaatteesta on säädettävä laissa.

Edellä olevan perusteella pykälää on muutettu siten, että salassa pidettäviä ovat asiakastietojärjestelmän kautta saadut yrityksen ja sen vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot. Luottotietojen salassapito ei vaikuta viranomaisten päätösten ja muiden asiakirjojen julkisuuteen. Muutoin tietojärjestelmään talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan julkisuuslakia.

10 §. Asiakastietojärjestelmän perustietojen luovuttaminen. Pykälässä säädetään asiakastietojärjestelmässä olevien 6 §:n mukaisten yrityksen perustietojen luovuttamisesta. Pykälän otsikkoa on täsmennetty sääntelyn mukaiseksi.

Pykälän 1 momenttiin on lisätty säännös ulosottorekisteristä saatujen tietojen luovuttamisesta sen varalle, että tällaisia tietoja luovutetaan asiakastietojärjestelmän kautta.

11 §. Yrityspalvelurekisterin tietojen käyttö työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Pykälän otsikko on muutettu vastaamaan pykälän sisältöä. Pykälään on tehty myös tekninen korjaus.

12 §. Asiakastietojen hakeminen kyselyjärjestelmän avulla muilta viranomaisilta. Perustelujen mukaan muiden kuin 10 ja 11 §:ssä sanottujen asiakastietojen hakemisesta kyselyjärjestelmän avulla säädetään myöhemmin erikseen. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on aloitettu valmistelu lakien muuttamiseksi.

Pykälän sisältöä ja otsikkoa on täsmennetty tarkoitusta vastaaviksi.

15 §. Viittaus rikoslakiin. Pykälässä viitataan rikoslakiin. Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rangaistus rikoslain säännösten mukaan. Pykälän sanamuotoa on tarkennettu ja otsikko muutettu siten, että kyse on viittaussäännöksestä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 § (Kuten HE)

2 §

Lain soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Jollei tässä laissa toisin säädetä, yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään sekä siihen talletettujen ja sen kautta välitettyjen tietojen julki-

suuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999). (*Poist.*)

3 §
(Kuten HE)

2 luku

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus ja tietosisältö

4 ja 5 §
(Kuten HE)

6 §

Asiakastietojärjestelmän kautta saatavissa olevat yrityksen perustiedot

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän kautta voidaan käsitellä tietoja, joista ilmenee:

- (1 kohta kuten HE)
 - 2) tiedot siitä, ketkä toimivat yrityksen vastuuhenkilöinä;
 - (3 kohta kuten HE)
 - 4) tiedot siitä, onko yritys ollut kauppa- ja teollisuusministeriön, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen asiakkaana sekä tiedot henkilöistä, jotka yritys on nimennyt yhteyshenkilöikseen tässä laissa tarkoitettuja yrityspalveluja varten. (*Uusi*)
- (2 mom. poist.)

Asiakastietojärjestelmän kautta voidaan yrityksen arviointiin käytettävänä tietoina välittää yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot.

Luonnollisesta henkilöstä, joka toimii yrityksen vastuuhenkilönä tai sen 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna yhteyshenkilönä, saa tietojärjestelmään tallettaa ja sen kautta välittää yksilöintitietoina tiedot, jotka lain mukaan saadaan tallettaa luottotietorekisteriin. Lisäksi tietojärjestelmään saa tallettaa ja sen kautta välittää tie-

dot voimassa olevasta liiketoimintakiellosta sekä väestötietolain (507/1993) 4 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa mainittuja tietoja.
(5 mom. poist.)

7 §

Tietojen laadusta huolehtiminen

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettavat tiedot on päivitettävä riittävän usein ja muutoinkin on pidettävä huolta siitä, että rekisterissä olevat tiedot eivät ole vanhentuneita tai muutoin anna väärää kuvaa asiakkaasta. (*Uusi*)

(2 mom. kuten HE:n 7 §)

8 §

Tietojen poistaminen

Tietojärjestelmästä poistetaan asiakkaan tiedot viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoja ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin tai asetukseen perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia. Yrityksen yritys- ja yhteisötietolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustiedot poistetaan viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun yritystä koskevat tiedot on poistettu yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. (*Poist.*)

(2 mom. kuten HE)

3 luku

Tietojen julkisuus, välittäminen ja luovuttaminen

9 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen julkisuus

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän kautta saadut yrityksen ja sen vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot ovat salassa pidettäviä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei vaikuta siinä mainittuja tietoja sisältävien viranomaisten

päätösten ja muiden asiakirjojen julkisuuteen. (Uusi)

Tietojärjestelmään talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan muutoin, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. (Uusi)

10 §

*Asiakastietojärjestelmän **perustietojen** luovuttaminen*

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tietoja saa teknisen käyttöyhteyden avulla luovuttaa kauppa- ja teollisuusministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, työministeriölle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskukselle, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Maaseutuvirastolle ja työvoimatoimistolle yrityspalvelujen toteuttamista varten. *Ulosottorekisteristä saatuja tietoja saa luovuttaa vain sille, jolla ulosottoa koskevan lainsäädännön mukaan on oikeus saada tiedot suoraan ulosottorekisteristä.* Lisäksi Finpro ry:lle voidaan luovuttaa yrityksille annettavaa neuvontaa varten tarpeellisia tietoja.

(2 mom. kuten HE)

11 §

*Yrityspalvelurekisterin tietojen käyttö **työvoima- ja elinkeinokeskuksessa***

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada työvoima- ja elinkeinokeskusten yrityspalvelurekiste-

rin tietoja sille kuuluvan tehtävän hoitamista varten.

12 §

Asiakastietojen hakeminen kyselyjärjestelmän avulla muilta viranomaisilta

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän kyselyjärjestelmän avulla saa hakea muita kuin 10 ja 11 §:ssä säädettyjä tietoja, jos laissa niin erikseen säädetään.

4 luku

Rekisteröidyn oikeudet

13 ja 14 §
(Kuten HE)

5 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus *salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

16 §
(Kuten HE)

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jere Lahti /kok
vpj.	Jari Leppä /kesk	Sirpa Paatero /sd
jäs.	Arto Bryggare /sd	Klaus Pentti /kesk
	Sari Essayah /kd	Antti Rantakangas /kesk
	Klaus Hellberg /sd	Martin Saarikangas /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Sari Sarkomaa /kok
	Martti Korhonen /vas	Juhani Sjöblom /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Oras Tynkkynen /vihr.
	Seppo Lahtela /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.